

V R T E C.

Izbaja
1. dné
vsacega
meseca
na celej
póli in
stoji za
vse leto
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vz.

Naroč-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redništvu
v Lin-
gar-
jevih
ulicah
biš. št. 1
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 3.

V Ljubljani 1. marca 1877.

Leto VII.

Otročje elegije.

1.

Mrtvi kanarček.

Ljubček pristréni sladák! kanarček najlepši, jedinec,
Kteremu bilo zvestó vdano je moje srce!
Ali je možno in rés, da ti me ostávljaš za vselej,
Mene, ki tebe gojil, zá-te ljubèè sem skrbel?
Vže me ne gledaš sedáj prijaznim in bistrim očesem,
Ki mi radóstno pojóè, vedno pri meni si bil,
Mene poljubljal. — Gorjé! nikdár vže dalje ne bodeš
Zóbal presladkih drobtín néžno iz moje roké!
Žalil me nijsi nikdár, napravljaj mi čisto veselje.
Ptiček, zakáj li, zakáj vsekal si rano mi tó? —
V kóvčeg te bel položim, postlán je z blazínico svilno,
Ná-te vijoličin cvet trósim in listje mladó.
Ljubček pristréni sladák! kanarček najlepši, jedinec,
Zadnji pritiskam poljúb zdaj ti na perje zlató! —
Kóvčeg je bel zaprt, solzán ga ponese na vrtec,
Támkej izkópljem grobiè, rožo na vrh zasadiim;
Vedno zalival zvestó solzámí ti bodem zemljico.
Da ti izraste iž njé kóšat grmiè in hladán.
Tvojih továrišev zbor, ki tam udomačil se bude,
Tebi naj póje v spomin pesni pristréni glasóv!
Jaz te obidem vsak dan, nikdár te ne zabim, predragi!
V mislih o tebi zaspim, v sanjah ostanem s tobój!
Dragi kanarček ti moj! zasuta nad tóboj je zemlja —
Préjmi ljubezni gorké, préjmi nje sólzno „zdravstvúj!“

Lujisa Pesjakova.

Pošteni otroci.

(Iz hrvatskega prosto preložil I. T.)

V zeló slabih ulicah nekega mesta v našej domovini je stala pred več leti majhena, ubožna hiša. V tej hiši je prebival zidar z ženo in petero otročiči. Najstarejši teh otrok je bil Jurko, dvanajst let star deček, ki je domačo ljudsko šolo izvršil z najboljšim uspehom. Ker ga oče zaradi siromaštva niso mogli pošiljati v višje šole, obdržali so ga doma pri svojem rokodelstvu. Jurko je bil zdrav in krepák deček, zméren v jedi in pijači in zato tudi vedno dobre volje, bistrega uma in zeló ukaželjen. Oče so ga k vsacemu delu s soboj jemali ter mu iz začetka bolj lahka opravila izročevali, da si je zidarstvo sploh težaven stan. Ali mlademu Jurku nij bilo nobeno delo pretežavno. Veselo prepevajoč in žvižgajoč je nosil očetu kamenje, malto in druge zidarske stvari; ker je bil zmirom veselega srca, izpodbujal je tudi malomarne in lene delovce k hitrejšemu delu.

Od ostalih štirih otrok je samo Katica hodila v šolo, ki je bila ravno devet let stara. Mati so otroke lepo učili, kako jim je biti pobožnim, poštenim in delovnim; Katica je mater rada slušala in jim je užé pri marsikaterem delu pridno pomagala. Zaradi poštenja, pridnosti in lepega vedénja so bili otroci ubozega zidarja tudi pri sosedih v velikej časti in v marsikateraj hiši so jo starši svojim otrokom v izgled in posnemo priporočevali. Katica nij bila nikoli brez dela. Vedno je imela kaj v rokah, bodi si, da je šivala ali plela nogavice, ali se je pa učila na knjigo šolskih naukov. Kadar nij imela drugega dela, pokleknila je z manjšimi otroci pred sveto razpelo, ki je viselo v kotu za mizo, in učila jih je roke sklepati in Boga moliti.

O nedeljah in praznicih, ko je bil Jurko domá, vzel je najrajše kako knjigo v roke, da je čital iz nje in se je kaj koristnega učil. Če je bilo grdo vreme, da otroci niso mogli v cerkev, vzel je Jurko molitevno knjigo v roke in je glasno molil iz nje. Očeta so vselej solze oblile, ko je poslušal molijoče otroke, in večkrat je djal sam v sebi: „dobri moj Bog! trdno upam, da teh otrok ne bodeš zapustil, ki s toliko pobožnostjo molijo k tebi.“

Tako je minul dan za dnevom, ako tudi se je bilo ubogim sirotam večkrat z lakoto boriti. Naj si je oče s pridnostjo tudi po več goldinarjev na teden zaslužil in naj je tudi Jurko svoj zaslužek k očetovemu prideval, vendar so prišli dnevi, da jim je bilo treba hudo stradati. O takih dnevih je bilo ubogemo očetu zeló težko pri srci in ko bi ne bilo pobožnih in bogaboječih otrok, ki so ga znali tudi v največjih stiskah razveseljevati, zdvojil bi bil ubogi zidar, želéc si boljšega življenja na tem svetu.

Necega dne se pripetí zidarju velika nesreča. Pri zidanji velicega poslopja se mu zvalí težek kamen na nogo, ter mu jo zlómi ravno v kolenu.

Koliko strahú je bilo zdaj pri ubogej družini, ki je užé poprej imela dosti trpljenja, ko je bil še oče zdrav in krepák. Ubogi zidar nekoliko tednov nij mogel s postelje in njegova družina se je mogla preživeti od milostinj dobrih ljudi.

Jurko je v tem času postal večji in močnejši, lahko je zdaj več delal in je tudi po več zaslužil. Njegov gospodar mu je še celó plačilo povikšal, videč, da je Jurko posebno priden in deloven človek, ki vse druge delovce prekosí, a zraven tega je še pošten in zvest, kakor noben drug njegovih najemnikov.

Ko Jurko vidi, da mu njegov zaslužek ne zadostuje, da bi bolnemu očetu pomagal, otide k svojemu gospodarju in ga prosi, da bi mu nekoliko goldinarjev na njegovo delo naprej plačal, ter obljubi, da bo vse pošteno odslužil, kakor hitro mu oče ozdravi.

Zidarskemu mojstru se je to mladeničevo obnašanje zelo dopadlo. Dal mu je nekoliko goldinarjev, rekôc: „od teh goldinarjev mi polovico odslužiš, a drugo polovico ti darujem, ker si tako dober in skrben za svojega očeta. Ostani tudi še dalje tako pošten, dober in deloven in jaz te ne pozabim.“

Jurko je očetu z velikim veseljem prinesel denarje in mu povedal vse, kar mu je rekel zidarski mojster.

„Bog naj te blagoslovi, ljubi moj sin, vse dni tvojega življenja,“ vzdihne oče s solzami v očeh.

K velikej nesreči, ki je bila v hiši, pride še ta nadloga, da mlajši otrok dobi kozé in leži bolan v postelji, a Katica, ki je bila materi desna roka,

naleze tudi to kužno bolezen in mora tudi v postelj. V teh velikih nadlogah je bilo očetu vsak dan slabejše, dokler ga naposled dolga in težka bolezen popolnem ne premore. Siromak izdahne svojo pošteno dušo s solznimi očmi, blagoslovivši ženo in otroke, proséč je, da ostanejo vedno dobri in poštenti.

Kolika nesreča je bila zdaj v hiši, tega moje peró popisati ne more. Jurko je imel polne roke dela pri svojem gospodarji, a žalostne matere in zapuščenih bratcev in sestic zapustiti tudi ne more. Ko ga užé tri dni nij bilo pri delu, gré zidarski mojster sam, da vidi, kako je to, da Jurko toliko časa ne pride. Mislil si je, da se mu je mladenič izneveril, ter da neče, da bi odslužil denarje, ki mu jih je posodil.

Ali ko pride v hišo ubozega zidarja, najde toliko siromaštva v hiši, da je do solz ganjen in si ne more kaj, da bi se ne jokal z ubogo in zapuščeno družino. Videl je, kako se žalostna mati in otroci jokajo po dobrem očetu, ki leži v mrtvaški trugi. Tega njegovo srce ne more prenesti, zatorej takój zapustí hišo in gre ven na polje. Jurko hití za njim, da bi mu povedal, zakaj ga užé tri dni nij bilo pri delu. Ali mojster ga prime za roko in mu reče: „preljubi moj, jaz vidim, kolika nesreča vas je zadela, ako še kaj denarja potrebuješ,

kar povej mi, rad ti naprej dam, ker vem, da mi bodeš vse pošteno odslužil.

Velika nesreča in nadloga v hiši je Jurka nekako vsega prenaradila. Zdelo se mu je, kakor da bi bil na jedenkrat starejši in modrejši, rekel bi — zrél mož. Lepo se zahvali zidarskemu mojstru za njegovo prijaznost in pomoč ter ga prosi še dalje podpore, kar mu gospodar tudi rad obljubi. S solzami v očeh se gospodar poslovi od Jurka, ter otide globoko v srce ganjen od tolike nesreče, ki jo je našel v hiši uboge zidarjeve družine.

Očeta so pokopali sicer ubožno, a vendar kakor se dobremu in poštenemu človeku spodobi. Za nekaj dni je umrl tudi na kozah bolni otrok. Zdaj je bilo Jurku treba zopet gospodarja poiskati in ga prositi podpore. Bilo je zvečer, uro poprej, nego se delovci razidó od svojega dela. Ker je Jurko vedel, da gospodar pride vsak dan in to še posebno zvečer pogledat, koliko so zidarji naredili, otide ga iskat na bližnje zidališče, dobro vedóč, da bi ga doma o tem času ne našel. Ali tu ne dobí zidarskega mojstra in iskat ga gre k nekej drugej hiši, ki so jo zidarji dozidavali, „tu ga gotovo dobodeš“, tako mu so rekli njegovi tovariši. A prišedši na kraj zidanja, ne dobode več ne gospodarja ne delovcev. Prišel je prepozno, vsi so se bili užé razšli.

Pri tej hiši je bil tudi Jurko zidarsk delovec. Radoveden koliko hiše je užé dodelane v tem času, ko njega nij bilo pri delu, stopa po lesenem odru v drugo nadstropje. A jedva naredí dva koraka, da zadene z ного ob nekaj trdega, kar je takój čutil, da nij kamen. Sklone se in potiplje z roko, ker je bila užé temá. Po vsem životu se stresne, ko vidi, da leží na tleh velika mošnja polna srebrnih tolarjev. Vzdigne jo in gleda, kakor bi ne hotel vrjeti svojim očem. A prepričan je popolnem, da ima v roki mošnjo napolnjeno s srebrnimi novci. Iz začetka ne vé, kaj bi storil od velicega veselja. Dene mošnjo pod pazho in takój se vrne domóv, na vse strani se ozirajoč, da li ga kdo ne vidi. Po naključji nij bilo nikjer žive duše.

Užé je začel naglo stopinje pobirati, ali na jedenkrat obstane ter začne bolj počasi stopati, premišljajoč, čegavi denarji bi to bili, in kako so prišli tjá gori na zidarski oder. Poprej nego stopí v hišo k svojej materi, trdno sklene poiskati gospodarja najdenega denarja in mu izgubljeno blagó izročiti.

V hišo stopivši, položi mošnjo z denarji na mizo. Mati to videč, vprašajo ga, kaj je prinesel.

Jurko zdaj vse natanko pripoveduje, kako je našel mošnjo z denarji in da bo brž ko se naredi dan, poiskal lastnika najdene mošnje, da mu izročí najdeno blagó. Konečno še pristavi: „naj bodo denarji čegar koli, jaz mu je takój izročim, da le najdem pravega lastnika. Dobro vem, da mi lastnik v zahvalo podarí kak goldinar, ki mi bode ljubši, nego vsi ti srebrni novci, ki je imam tukaj v mošnji, a moji vendar nijso. Naš pokojni oče so nam večkrat rekli, da naj bodemo pošteni, če smo tudi ubožni; a jaz lepih očetovih naukov še nijsem pozabil in jih tudi nikoli pozabil ne bodem.“

Zdaj se oglasí Katica s postelje, kjer je bolna ležala ter reče:

„O ljubi moj bratec! stopi sem k meni, da te objamem in poljubim, ker ti mi govoriš iz sreá. Le nesí precej jutri zjutraj mošnjo z denarji iz hiše in poišči jej lastnika. Bog bode dal, da jaz zopet ozdravim, in potlej bodem delala toliko pridnejše, da s tvojo pomočjo odrinem pomankanje iz

hiše.“ Mati ki so vse to slišali, pohvalijo obá in rekó: „ljuba moja otroka, ostanita vedno tako poštena in Bog nas gotovo ne zapustí.“

Druzega jutra na vse zgodaj vstane Jurko s svoje slame, na katerej vso noč nij mogel zaspati, dene lopato čez ramo in gre, da izkoplje jamo svojemu umrlemu braten. Potlej se vrne domóv, vzame mošnjo izpod slame, kamor jo je skríl, in se podá naravnost na óno mesto, kjer je bil sinoči našel denarje. Tjá dospévši, najde užé vse zidarske tovariše, ki so se nekako osupneno spogledovali. Tudi zidarskega mojstra je slišal od znotraj resno govoriti. A nobeden deloveev še nij poprijel za delo. Jurko stopivši med svoje tovariše vpraša je, čimu so tako osupnjeni in zakaj še ne delajo?

Jeden izmed njih mu začne pripovedovati, da je gospodar prejel sinoči v bližnjem trgu štiri mošnje denarjev; v vsakej mošnji je bilo po 150 srebrnih tolarjev. Med potoma stopi tu sem, da pogleda, koliko se je čez dan naredilo. Ogladajoč notranje prostore še nedodelanega poslopja, položi mošnjo z denarji na óni veliki kamen. Ko zopet otide, vzame mošnje, ter ne pogleda, ako ima vse štiri v rokah. Še le ko domóv pride, vidi, da mu manjka četrta mošnja. Gospodar pravi, da mošnje med potoma nij zgubil, ker bi bil čutil, ko bi mu bila izpadla. Vrnil se je takój tu sem, da poišče mošnjo na ónem velikem kamnu, kamor je bil vse štiri položil, ali od četrte mošnje nij bilo več nobenega traga. Gospodar si zdaj misli, da mu je mošnjo z denarji kdo izmed nas ukradel, ali jo je pa kdo izmed nas našel, ter neče da bi jo vrnil.

Jurko ne vé od veselja kaj bi začel, da je tako hitro našel gospodarja najdenih denarjev. Takój stopi pred njega, ponižno se mu odkrije in govori:

„Gospod mojster! kakor vam je znano, zadela je mene in mojo mater velika nesreča; a k tej nesreči pride še druga, večeraj mi je namreč umrl najmlajši bratec, katerega sem imel neizmerno rad. Upajoč podpore od vašega plemenitega srca v tej velikej nadlogi, grem sinoči tukaj sem, da bi vas prosil nekoliko predplačila na moje delo. Ali namesto vas najdem to le mošnjo z denarji, ki vam jo nazaj prinesem, dobro vedoč, da je vaša.“ To rekši, vzame mošnjo izpod sukne in jo podá zidarskemu mojstru.

Mojster se zeló začudi tolikej poštenosti ubezega mladeniča. Vzame iz mošnje 20 srebrnih tolarjev in mu je da, rekoč: „na, ti denarji so tvoji, in troši je, kakor najbolje znaš. V nedeljo pa pridi k meni, ker bi ti rad nekaj povedal.“

Veselo otide Jurko domóv, opravi bratov pogreb in s pokopališča se domóv vrnivši, hvali neprestano Boga, ki ga je obvaroval skušnjave in ga ohranil poštenega.

V nedeljo gre k zidarskemu mojstru, kateri ga prav ljubeznjivo sprejme in mu po očetovski reče: „ljubi moj! prepričal sem se, da si vrl mladenič, dober in pošten, zatoraj sem sklenil skrbeti zate, kakor za svojo kri. Ker si pri zidarstvu toliko priden, dal te bodem na svoje troške zidarskega rokodelstva učiti po vseh njegovih pravilih. Učil se bodeš risati in mériti, da postaneš učen zidarsk mojster. Zatorej ti bode treba nekoliko časa na moje troške v risarske šole, v tem času bodem užé jaz skrbel za tvojo mater, sestro in brate. Ostani vedno tako pošten in priden, in Bog ti dá srečo.“

Plemeniti zidarski mojster je bil mož beseda. Dal je Jurka v risarsko učilnico, da se ondu izučí v risanji in merjenji. Jurko je vrlo dobro napredoval in za nekoliko let je bil zeló razumen zidarsk mojster in imovit človek.

Sestro Katico je vzel pozneje k sebi in jo je dal učiti gospodinjstva. Ker je imela posebno dobro glavo in tudi veselje do nauka, kmalu je bila izvrstna kuharica in pozneje tudi dobra gospodinja.

Tudi svojih ostalih bratcev nij zapustil, skrbel jim je za dober nauk in izobraženje.

Kadar koli se je pozneje Katica srečala s svojim bratom Jurkom, vselej ga je spomnila na njihovo nekdanjo siromašno življenje, rekoč: „je-li se še spominjaš na óno mošnjo z denarji? Sam Bog ti je dal to srečo, da si ravno ti našel gospodarjeve denarje. Da, óna mošnja nam je prinesla srečo v hišo in nas je rešila siromašnega življenja; to se zná, da le po tem potu, ker si bil pošten človek. Ko bi bili novce pridržali, kmalu bi jih bili tudi potrošili, a vest bi nas ves čas našega življenja pekla in bili bi še nesréčnejši nego poprej. A Bog je hotel tako, da smo s poštenostjo dospeli do srečnega in boljšega življenja, čast in hvala mu bodi na veke!“

Mati je še dolgo živela v velicem veselji s svojimi poštenimi otroci. Sin Jurko je bil prvi zidarski mojster v mestu. Povsod so le njega klicali, kadar je bilo treba staviti hiše in druga poslopja. In še dandenes imamo mnogo lepih cerkvá, hiš, učilnic in drugih večjih in manjših poslopij v naši domovini, katere je zidal zidarski umetelnik Jurko. Ali vidite otroci, kako daleč se pride, ako je kdo pošten in priden! Vzemite si Jurka za zgled in bodite tudi vi taki.

Kdo je napravil Vidku srajčico ?

(Pripovedka.)

Živela je svoje dni uboga vdova. Bog jej je dal sedem otrok, jednega manjega od družega, a jesti so morali vsi. Od zôre do mraka je bilo treba materi služiti vsakdanjega kruha, zatorej je imela samo ob dolzih zimskih večerih toliko časa, da je naredila otrokom srajčice, da bi ne hodili goli po svetu. Vsak otrok je imel po jedino srajčico, in ko je starejšemu bila pretesna, dobil jo je vselej mlajši otročiček. Zatorej nij moglo biti drugače, nego da je najmanjši otrok Vidko nosil zmirom tako tenke srajčice, da mu je solnce na golo kožo sijalo. Vidko je bil deček jedva štiri leta star, bil je zeló bistroumen ter je posebno živalce in cvetlice imel rad. Kadar koli je videl jagnje na paši, brž mu je začel nabirati najlepših dišečih rastlin; ako je našel mladega ptička, ki je padel iz gnezda, nesel ga je skrbno domóv, kder ga je pital, dokler nij toliko dorastel, da je mogel leteti. Še celó pajkov nij pobijal; kadar je našel kde kakega pajka, nesel ga je vselej vên na trato, misleč si: uboga živalca tudi rada živi. Nekóč se mu je bila srajčica tako potánjila, da mu je padla z rámena, a ker je bilo ravno po leti in je mati pridno hodila na delo, nij mu utegnila sêšiti druge. Zato je moral ubožček okrog skakati skoraj na pol nag.

Necega dné gre v gozd jagod nabirat. Ondu ga sreča jagnjiče. Na pol golo revše se mu zeló smili, zato ga vpraša: „kde ti je srajčica?“ Vidko žalosten odgovori: „némam nijedne druge, kakor to strgano, a moja mati mi tudi ne utegnejo zdaj druge napraviti; še le ko zima pride, dobódem novo. To se zna, da popolnem nova ne bode, ker take dobiva le moja najstarejša sestrica, a moja bode le stara. Oj, kako rad bi imel vsaj jedno novo srajčico!“

Zdaj mu jagnje odgovori: „ubozec, smiliš se mi, ná, jaz ti dam nekoliko svoje volne, od nje si napravi novo srajčico!“ In jagnje si izpuli nekoliko volne ter jo dá ubogemu dečku.

Ko je šel Vidko z volno memo trnovega grma ob cesti, pokliče ga grm in ga vpraša: „kaj neseš, Vidko?“

„Volno za novo srajčico!“ odgovori Vidko.

„Daj mi jo sèm, da ti jo izmičem,“ reče mu grm.

Vidko mu dá volno in grm mu je, sem ter tjà vijóč trnjeve veje, izvrstno izmikal volno.

„Varno jo nosi, da se ti ne zméde!“ reče grm, okončavši svoje delo in podavši volno veselemu Vidku.

Zdaj ugleda Vidko pajčevino in pajka, ki je sedel ravno v sredi in je predel. Pajek pokliče dečka in mu reče: „daj mi volno, da ti jo osmukam in iztkém; užé vem, kaj ti je treba.“

In pajek začne pridno svoje nežne nožice gibati ter ž njimi presti in tkati. Kmalu je natkal najlepšo in najboljšo tkanino ter jo izročil Vidku.

Veselo hití Vidko dalje, ter prispé do potoka, ob katerem je sedel velik rak. Tudi ta ga takój povpraša: „kam tako hitiš, Vidko? Kaj neseš pod pazho?“

„Tkanino za svojo srajčico,“ odgovori Vidko.

„Ravno na pravega si naletel!“ reče rak. „Brž mi jo daj sèm, da ti jo prikrojim.“ Vidko mu jo dá in rak mu je s svojimi velikimi škarjami volneno tkanino prav lepo v srajčico prirezal. „Evo“ izpregovori rak „zdaj pa nij treba družega, nego da ti mati prirezane kosce sèšijejo in srajčica je gotova.“

„Oj,“ vzdihne Vidko, „mati némajo časa, da bi mi skoraj srajčico sèšili, potrpeti mi bode treba, da pride zima.“

A jedva to izgovori, kar priletí ptiček, ki je v kljunu imel dolgo nit. Takój jo izpustí na tkanino ter zaje: „jaz ti srajčico sèšijem!“

Prav pridno je začel ptiček šivati in predno se deček dobro zavé, bila je srajčica gotova. Ves iz sebe od veselja takój obleče srajčico, in gledajóč se v potoku, veselo zavpije: „oj, zdaj imam srajčico, lepo novo srajčico!“ Komaj čaka, da bi bil užé domá.

Bratec in sestrice so ga debelo gledali in se čudili lepej srajčici. Takó lepo mehke in bele srajčice še nobeden izmed njih nij niti videl niti imel.

In ko je Vidko moral materi povedati, kdo mu je srajčico napravil, tlésknili so mati z rokama nad glavo in so rekli: „nù, zdaj vem, da so moja pokojna mati imeli prav, ko so mi večkrat djali, da

Komur dáde zajčka Bog,
Dá i travce mu obilne;
Komur dáde mnóž otrok,
Dá pomoči mu rešilne.“

V. — 3 —.

Otročja želja.

Jaz rad imèl bi sábljico,
Oj sábljico svetló,
In s čáko bi papirnato
Pokril si rad glavó.

Imèl bi še konjiča rad,
Ki bil bi osedlán,
Poskočil bi mu na hrbèt,
In jahal, kot ulán.

Odšèl bi na sovražnike,
In vse bi jih razgnál;
Udrihal jaz bi s sábljico,
Moj konj bi razgetál.

Jos. Ciprle.

Krištof Šmid.

(Dalje.)

Ko je Krištof Šmid omenjenemu župniku nekoliko časa služil, prosil je drug župnik zanj. Pri tem drugem gospodu, ki je bil še pobóžnejši od prvega, navadil se je Šmid vseh lepih čednosti. Fara je bila zelo velika in v jako pustem kraju, blizu predgorja Tirolskih planin. Tu je bilo treba Kr. Šmidu po zimi večkrat v najhujšem vremenu po snegu gaziti, kadar je bolnike obiskoval in jim zadnjo sv. popotnico na dom nosil. A on je to vselej rad storil, ker je imel nekako posebno veselje ljudem dobro delati in jim tolažbo sv. vere deliti. Mnogo lepega jim je povedal ob nedeljah in praznicah z lece v cerkvi, in posebno veselje je imel, kadar mu je bilo otroke podučevati v svetej veri našega gospoda Jezu Krista.

Leta 1796 je dobil K. Šmid nekak šolsk beneficij v trgu Thannhausnu ob Mindlu; ta služba mu je nesla na leto 300 gl. in je imel tudi naslov šolskega nadzornika. Uživalec omenjenega beneficija je imel dolžnost, da je opravljal službo krajnega šolskega nadzornika in je učil otroke kerščanskega nauka. Kr. Šmid je šel v trg Thannhausen, vzel je svojo sestro s soboj in je pričel ondu svoje delovanje. Tu je našel šolo v tako slabem stanu, da je sklenil sam podučevati otroke. Kmalu je šola v Thannhausnu tako zaslovela, da so jo, ne le ob šolskem izpraševanju, nego tudi drugekrat, obiskovali duhovni in mladi učitelji, da bi se učili njegove učave (metode), in se po njej ravnali. Veliko sto in sto ur je preživel v šoli pri ljubih otročičih, ki so ga ljubili in spoštovali kakor da bi bil njihov lastni oče. Da bi otroke za pridnost unemal, napravljaj je otroške veselice in sestavljal gledališke igre, katere so otroci v nazočnosti domačih ljudi smeli igrati. To je delalo otrokom mnogo veselja. O lepih pomladnjih in poletnih jutrih je peljal otroke na bližnji hribec, od kodar jim je kazal bliščobo in lepoto vzhajajočega solnea. Tukaj jih je učil spoznovati neskončno modrega stvarnika, učil jih je Boga ljubiti in moliti ter jih tako vadal čistega, nedolžnega veselja, katero le čisto, nedolžno srce občuti in uživa. — Tudi njegova sestra Franja, ki je bila zelo bogoljubna in vsestransko izobražena ženska, pomagala mu je pri podučevanju otrok. Ker je znala izvrstno šivati, plesti in vèzti, učila je vse to ob delovnikih mlade deklice, ki so k Šmidu v šolo hodile. Med delom jim je vselej kaj lepega, koristnega in poučnega povedala, zatorej nij delala samo z rokama nego tudi z duhom. Večkrat je pela z otroci med delom tudi lepe pesence, katere je bil Krištof sam zložil. Mnoge te deklice so bile pozneje izvrstne gospodinje in dobre matere svojim otrokom. Nekatero so šle tudi v ženska izobraževališča, ter so bile pozneje najboljše rokodelske učiteljice. Tako sta Krištof Šmid in njegova sestra Franja skrbela za nedolžno mladino in trudoljubivo delala v njen blagor in korist.

(Dalje prihodnjič.)

Sreče dom.

Kje radost prebiva?
Kje srečni je kraj,
Davsak seraduje? —
Kje zémski je raj?

Cesarji in kralji,
Mogočni ljudjé!
Bogati visoki —
Ti srečno živé?

Prijatli jim redki;
Sovražnik povsod
Zastávlja zavidno
Življenja jim pot.

Veselje prebiva,
Kjer mirne vesti
Otrok se raduješ;
Tú sreča živi.

Fr. Krek.

3. Pesem od šivelje.

(Besede A. Praprotnik-ove.)

Vglasbil dr. B. Ipavec.

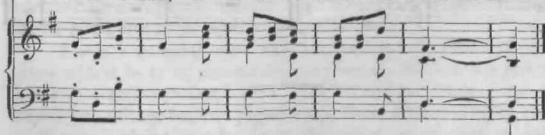
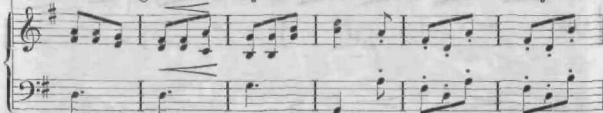
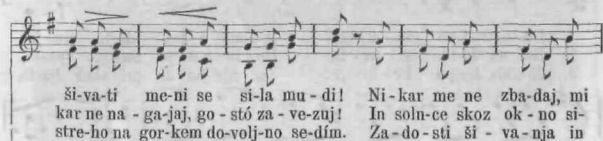
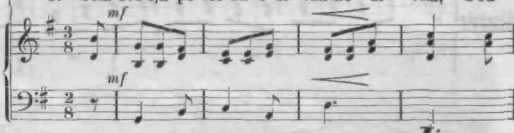
Živo.

1. 2. glas

1. Ši-van-ka le ur-no ob-ra-čaj se ti, Ker
2. In nit-ka ne tr-gaj, se mi ne zmi-kuj, Ni-
3. Sem šve-lja po-šte-na S ši-van-ko ži-vim, Pod

Glasovir

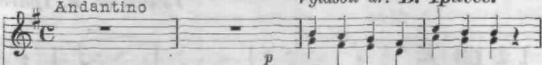
4. *Mati pri zibeli.*

(Besede Slomšek-ove.)

Andantino

Vglasbil dr. B. Ipavec.

1. 2. glas

1. A-jaj, a-jaj ljub-ček moj!
2. Pri-di, pri-di, gr-li-ca,
3. Zu-naj le-po jag-nji-če,

Glasovir

1. De-te trud-no si ni-coj; A-jaj, a-jaj, de-te mo-je:
2. Boš mi de-te zi-ba-la, De-te mo-je meh-ko spa-lo,
3. Ja-gnje le-po be-lo je; Jag-nje bo-de pri-skak-lja-lo,

1. Zib-lje ma-ti i-no po-je.
2. In ne bo-de se jo-ka-lo.
3. Mo-je de-te po-zi-ba-lo.

Dalmacija.

(Zemljepisna črtica.)

Južno od Hrvatske se razprostira kamenita Dalmacija, ki je zaradi svojih starin in junaških prebivalcev znana daleč po svetu. Prvi Hrvatje so se bili naselili v Dalmaciji, prva hrvatska mesta so bila v Dalmaciji, prve in najlepše pesniške umotvore so dobili Hrvatje iz Dalmacije. Po pravici tedaj lahko rečemo, da je Dalmacija zibelka naših vrljih bratov Hrvatov.

Dalmatinsko kraljestvo šteje blizu do 445.000 prebivalcev, ki so do malega vsi Hrvati in Srbi. Samo po otocih in večjih primorskih mestih je nekoliko Italijanov (vseh skupaj do 23.000). Največ Dalmatincev pripada k rimsko-katoliškej veri; pravoslavni kristjanov je jedna petina.

Dalmatinske gore so le nekako nadaljevanje Krasa. Najznamenitejše gore so Velebič ob desnem bregu Zrmanje in Urliške gore z dinarskim razrastkom, ki dela mejo med staro Dalmacijo in turško Bosno. Podnebje je zelo prijetno in ugaja posebno rastlinstvu.

Dalmacijo oplakuje jadransko morje. Glavno jezero blizu morskega obrežja se imenuje Vransko. Voda v tem jezeru je slana. Najznamenitejše reke so: Zrmanja, ki izvira v Lici; Neretra, ki pride iz Hercegovine, Krka in Cetinja, izvirajoči v Dalmaciji.

Ker je v Dalmaciji malo travnikov, zato se v tej deželi tudi malo goveje živine najde in še ta nij posebno dobrega plemena. Ribišstvo daje prebivalcem ob morskem obrežju najobilnejši živež. Med avstrijskimi deželami ima Dalmacija največ koz, ki zaraščanju in pogozdovanju Krasa neizmerno veliko kvare delajo. Tudi mnogo mežgov in oslov imajo Dalmatinci, s katerimi po slabih potih in stezah tovorijo. Žita pridela Dalmacija prav malo, zatorej je treba žito iz

sosednjih dežel kupovati. Turšice in ječmena se še največ pridelata. Dalmatinska vina so izvrstna. Oljka daje obilo dobrega olja za kupčijo v tuje dežele. Rudnin ima malo, najmanj med vsemi avstrijskimi deželami. Solf bi se lahko pridelalo več. Ljudje se pečajo najbolj s tesianjem ladij. Promet je po morji in po suhem zelo živahen, posebno s turškimi deželami in Črnogoro. Izvažajo se domači pridelki: vino, olje, sladko ovočje (sadje), volna, neustrojene kože, ribe, nasoljeno suho meso, žganje in morska sol.

Dalmacija je razdeljena na 12 okrajnih glavarstev, a najvišja upravna gosposka v deželi je c. kr. namestnija v Zadru.

Glavno mesto dalmatinskega kraljestva je Zadar, ki šteje 8000 prebivalcev. Druga važnejša mesta so: Nin, z rimskimi starinami; Beligrad (Zara vecchia); Pag, Rab, Šibenik, prelepo zidano mesto na strmih gričkih; Skradin, Knin, Sinj, Splet, največje mesto v Dalmaciji z 12.000 prebivalci; Trogir s stolno cerkvijo, ki je najlepša izmed vseh dalmatinskih cerkvá; Kliš, Hvar na otoku Hvaru; Vis, na otoku Visu, ki posebno sloví po bitki na morji 1866. l.; Korčula na otoku Korčuli; Dubrovnik poleg morja z zelo starinskimi zidavami; Kotor sredi visocih golih hribov; Budva i. t. d. (Vsa ta mesta poiščite na zemljevidu, ako ga imate pri rokah.)

Dalmatinci so izvrstni pomorščaki, ker večidel živé le na morji. Po vsem širokem svetu, kjer koli se najde kako morje, najdeš gotovo tudi kacega Dalmatinca na morskej ladiji. Mnogi so užé prepotovali Ameriko, Kalifornijo, Egipet i. t. d.; nekateri so tudi ostali v tujem svetu, ter so našli ondu srečo in bogastvo, a večina jih potuje le sem ter tjà, ker jim je brodarstvo jedini zaslužek, od katerega se živé. Vendar se skoraj vsaki najrajše vrne v svoje domače zavetje, v svojo lepo Dalmacijo, polno oljk, sladkih smokev, pomoranč in vsega, kar nam dajejo topli kraji zemeljskega raja.

Dalmatinci in Dalmatinke se oblačijo navadno v domačo volneno tkanino: možki nosijo tako imenovano rudečo volneno haljo (jopič) do pasú ali pa súrino do kolen, moder telovnik in modre, volnene ozke hlače. Na nogah nosijo večjidel pletene opanke, a na glavi rudečo kapo (fes). Ženske so zelo priprosto oblečene v bele ali modre lahke suknje, ali pa v volnene suknje z oprsnikom. Tudi ženske nosijo opánčice (nekateré tudi čizme), a na glavi imajo rudečo kapo ali bel robec.

Lisica puščavnica.

(Basen, iz Ruskega preložil A. R.)

Prišla je lisica iz daljnih pustínj. Ugleda petelina na visocem drevesi ter mu reče: „o milo dete moje, petelinček! Sedíš na visocem drevesi ter misliš nedobre, grešne misli. Petelini koráčite široko in gojite pregreho ostudnega napuha. Stópi doli, milo dete moje, doli na zemljo in izpokôri se! Prišla sem iz daljnih pustínj; nijsem ní pila ní jedla in mnogo težav sem pretrpela zaradi tebe, milo dete moje, samo, da te izpovém.“ „O mati moja, lisica! nijsem se postil, nijsem molil; pridi drugóč.“ „Milo dete moje, petelinček! če tudi se nijsi postil, nijsi molil, vendar pojdi se pokorít, da ne umerješ v grehah. Pridi bliže na zemljo; odpuščeno ti bode, gorák pojdeš v nebesko kraljestvo.“

Petelin težki greh začeti na svojej duši, razkesá in razjoka se ter začne stopati z veje na vejo in poslednjič zletí na zemljo. Lisica priskoči, zgrabi petelina z ostrimi parklji, pogleda ga z divjimi očmi, zaskrtne z ostrimi zobmi, ter ga hoče požreti živega, kakor hudodelca. Petelin zaječí lisici: „Moja mati moja, lisica! Medéna usta, sladke besede, dobrikavi tvoj jezik! Oprostiš me greha, kadar mi požreš telo!“ „Nij mi drago tvoje telo ni tvoja pisana obleka; a drago mi je, maščevati neko sovrašstvo. Ali še pómniš? Prišla sem bila h kmetu in hotela pojediti pišče; a ti, zlosrécnik! sedél si na visocih gredéh, zakričal si z velikim glasom, z nogama zateptál in s kriloma zaplopotál; potem so kure zaráhtale, gosí zagogotále, psi zalajali, žrebci zarezgetáli, krave zaru-kále. Zaslišali so možje in žene; prigrmel so babe z oméli in možje s sekirami ter me hoteli ubiti za pišče. In ti, hudobnež! da bi zdaj še ostal živ?“ „Mati moja, lisica!“ reče petelin, „včera j so me bili pozvali mej cerkvéne pevce, hvalili so me po vsej cerkvi, rekoč: dober mladenič, izvrsten, zna čitati in lep ima glas! — Ali bi ne mogel jaz tebe, mati moja, lisica! s prošnjo spraviti k cerkóvníku za pekaríco? Dohodki so velíki: dajali bodo mehkega kruha, sladkih povitíc, velíkih poprtníkov, masla, jajec in sírotke.“ Preslepíti se dá lisica takim besedam ter malo oslabí petelinu s parklji. A petelin se jej izruje, vzletí na visoko drevo ter zapoje z velíkim glasom: „draga gospá pekaríca, bodi zdrava! Ali imaš velíke dohodke? Ali so sladke povitíce? Grbo si bajè si zlomila, nosèč poprtníke!“

Lisica otide v gozd, bridko plakáje: „kar živim na zemlji, še nijsem slišala take sramote. Tako je, kadar pridejo petelini za cerkvéne pevce a lisice za pekaríce.“

Mati pri zibeli.

(Glej denašnje muzikalno prilogo.)

Ajaj, ajaj ljubček moj!
Dete trudno si nicoj;
Ajaj, ajaj, dete moje:
Ziblje mati ino poje.

Pridi, pridi grlica,
Boš mi dete zibala,
Dete moje mehko spalo,
In ne bode se jokalo.

Zunaj lepo jagnjice,
Jagnje lepo belo je;
Jagnje bode priskakljalo,
Moje dete pozibalo.

Lepe rožice cvetó,
Belo ino pisano;
Jutre bova zgodaj vstala
Bova lepe rožice brala.

Priletite angeljci,
Vi nebeški družejí;
Bote dete mi varvali,
Njemu sladko spanje dali.

Kadar pridno dete spí,
Ljubi Bog nad njim bedí,
Kadar dete tiho aje,
Bog mu sladke sanje daja.

Ajaj, ajaj, detece,
In ne žali matere!
K sebi te ne bodem djala,
Bog ne daj, da b' te zaspala.

Marec in njegova vijolica.

(Obraz iz narave.)

Skoraj pride ljuba pomlád! Že so tu njeni poslanci — nežne sapice in gorki dežek. Ledéna zima se umika v svoj brlog, rešena je zemlja okóvov, novo pomlajéno življenje kipí iz njenega probujenega osrčja. Živahni potoček tam za vasjó že zopet prijetno šumljá in se vije po zelenih travnicih. V sinjem obzorji kroži skorjanček svojo veselo pesenco, v gozdu odméva radostno petje iz tisočerih grl drobnih pisanih ptičic. Naša stara prijateljica lastovka in visokonogi štrk sta tudi že na potu v domovino. Vse je tako prijazno in ljubeznjivo, da nas nehoté vleče v milo naravino krilo, tjà na polje, tjà v gozd. — Samo trata še žaluje, ona je še brez vsega kinča. Jedva da je kaka travica zaspano pogledala iz zemlje ter nekako boječe čaka svojih sestric. In vendar je čas — zadnji čas, da pridejo cvetíce na dan!

Vzbúdi se, ljubeznjiva mati narava! Odpri, kakor vsako leto svojo krasoto in čudapolno shrambo ter nam daruj zvončkov, prijaznih marjetic, ljubkih vijolic — karkoli ti drago! Šopke si hočemo spletati in venčke viti iz njih; vsako cvetice si hočemo posebej ogledati, iskati njeno krasoto, njeno imé. Tudi hočemo poslušati, kaj nam vsaka cvetica govori; ker znano je, da tudi cvetice imajo svoj jezik, ter nam govoré sladko in milo na srce.

— Čuj, ali nam ne bijó na uhó skrivnostni glasovi? — Ali nij to, kakor blagoglasno zvonenje tam iz daljave, ki odmeva v našem srci? Ali nij to, kakor skrivnostno šepetanje duhóv, ki se vzdigujejo iz zemlje in se šetajo tam po oživljajočih se holmcih? — Da! —

Da! Pomlad je tú — marec jó je pripeljal! Vzbúdi se, srce, ter hiti pod milo nebo:

„Povsodi pomladanjski cvet
Vesoljni v svate vabi svet.“

Zelena krilo matere zemlje je že posuto s prvorojenčki vesele pomladi — hitimo jej čestitat in spletat iz njenih dèhtečih cvetic prvi venček! — Roké so nam polne samih prvorojenčkov pomladi — vse takó mlado, majbno, mično in pohlevno. A najlepša in najpripróstejša med vsemi je vijolica, zató jo pa tudi imamo v posebnej česti!

Le poglej, kako ponižno skriva vijolica svoje oblačilce v zeleno travo, kakor bi se sramovala svoje lepote. Rada bi ostala nepoznana, ali njena vonjava jo izdaje! In deklice prihité in je trgajo — kmalu držé med nežnimi prstki šopek — domóv hité ž njim, denejo ga v vodo in postavijo na okno. A s tem se dela njihovej ponižnosti krivica, zató pa tudi kmalu zvenó in povésijo svoje glavice.

Ako si vijolico bolj natanko ogledamo, vidimo, da zeleni srčasti listi njene cvetove kakor v naročji nosijo in je pestjejo, a cvetovi v svojej nežnej, temno-višnjavej obleki gledajo kakor otroci iz materinega naročja. Vse je takó priprosto, brez posebnega kinča! A vendar se človeško oko veseli te cvetice, kakor da bi zastopala vso lepoto vsega rastlinstva! Vijolica nema pisane obleke, tudi se v lepoti ne méri z rudečo rožo; v zvunanjej lepoti jo prekosí marsikatera druga cvetica, a glede njene notranje lepote stóji vsem drugim na čelu. In to je — njena vonjava, ki jej daje pravo vrednost. Vijolica je najpleme-

nítejša cvetica, ona je znamenje najlepše in najplemenítejše čednosti: svete ponižnosti. Vi, mlada dekletca, ki vam šopek dèhtečih vijolic tako lepo zaljša mlada nedrijca, učite se od njih ponižnosti. Pod šopkom v deviškem srci naj se vam vedno razcveta ta najplemenítejša cvetica! Takó si smo ogledali preljubo „dèhtečo vijolico“, katero gotovo vsak pozná in z veseljem stegne roko po njej. A pazite da se ne varate! Mnogo je tudi tacih vijolic, ki so dehtečej prav podobne, kakor da bi si bile sestre. Da, zeló so si v rodu, samo onih lepih lastnosti nemajo, katere ima „dèhteča vijolica.“ Podobne so izpridenim otrokom, ki so dobre lastnosti svojih roditeljev zamenili s slabimi. Taka je n. pr. pasja vijolica (*viola canina*), ki cvetè malo pozneje, meseca maja in junija. Njeno modro oblačilce je bolj blede ter ne diši nič bolje nego trava med katero rastejo.

A še mnogo drugih sorodnic imá „dèhteča vijolica.“ Gotovo poznate njene mnogobrojne tetke in tetice, ki je vrtnik gojí v svojem vrtu. To so níčeve in prevzetne stvarce, ki se rade ponašajo s svojimi lepimi oblačilci! — Skoro da je nij barve, ki bi je ne imele na sebi. Stojé našemljene s svilo, v svetlih oblačilcih, da vas oči bolé kadar je gledate — a zraven so še nališpane z vsakovrstnimi in prav smešnimi čirečarami.

Te vijolice dobódo svojo lepoto le vsled umetne vrtnikove odgoje; a vsaka ima svoje posebno in pomenljivo imé. So se že človeku nekako priljubile, da jim je dal tako lepa imena.

Take vrste vijolie je *sirotica* (*viola tricolor*). Francoz jo imenuje: *mi sel*, Lah: *vzdih*. Tukaj, otroci, lahko malo pomislite, zakaj ima vsa ta imena. Brez posebnega vzroka je človek gotovo nij tako krstil.

Druga se imenuje *ma č e h a* (*viola arvensis*). A ta ne raste po vrtéh; večkrat se pomeša celó med plevel. Prav pogosto jo najdete po pustih njivah in strniščih. Ondu raste zanemarjeno na opustošenej zemlji, katero so že poprej izsrkale druge rastline. Obrazec ima bled in ubožno oblačilce. Nobeden je nema rad, vsak jo pisano gleda — *ma č e h o*. A vendar je zadovoljna, tiho se veselí svojega življenja in cvetè do meseca oktobra, dokler je kmetovalčev plug ne zakoplje in zima svojega belega, mrtvaškega prta ne pogrne čez njen grob.

Kako podoben je ubog, z malim zadovoljen človek tej cvetlici! Popolnem dobrovoljen se niti ne zmeni za slastí in veselje bogatina ter se borno trudi za svoj obstanek noč in dan. A vendar rad živi do zadnje ure. Potlej, ko mu starost razorje čelo, ko smrt njegovo truplo položí v črni grob — potlej počiva in sladko spava, da v novej pomladi vstane poveličan iz groba. —

D. *Majarón.*

Ptičje jajce.

S pomladi, kadar zazorí prvo življenje v naravi, o velikej noči, delé se pridnim otrokom krasni piruhi. Kako so lepo rudeči, a nekateri še celó pisani; ne vem, kateri se vam bolj dopadejo, dragi otroci! ali to lahko rečem, da malo kdo med vami vé, iz česa sèstoji piruh ali bolje rečeno jajce. Dobro bi bilo tedaj, da se malo poménimo o tem.

Jajce je na jednom konci topejše, a na drugem ostrejše; njegova oblika je tedaj podolgasto-okrogla, jajčasta. Zunanja lupina je apnena in je bela ali razno pisana; pod lupino se nahaja tenka kožica, ki obdaja tekoči beljak, ka-

teri se v gorkeji vodi strdí v belo, povsod jednako snov. Notranje plasti beljaka so nekoliko gostejše nego zunanje. Sredi beljaka je rumenjak tudi v lastnem kožnatem póvoji, okrogel kakor najoblesja krogla. V trdo kuhanem jajci se rumenjak lahko zdrobí ter ima barvo žolto (rumeno), včasii celó rudečo in zeleno. Sredi rumenjaka je tako zvano očesce. Ptič se naredí iz rumenjaka, beljak mu je le prva hrana. Zares, veliko čudo je to, da se iz jedne tekočine tako različne stvari delajo: trda kost, mehko meso, kri in perje, in — živa stvar. Kdo bi se tu ne vklanjal vsemogočnosti Stvarnikovej!

v.

Prirodepisno - natoroznansko polje.

Beloglavi jastreb.

Ali ga vidite, otroci, grdega in požrešnega jastreba! Užé njegova vnanja podoba nam je zoprna. Le poglejte ga, kako neukretno truplo ima, prsteno perje, golo glavo in gol vrat. Vem, da se vam ne dopada, a vendar treba, da vam nekoliko povem o njem. Poslušajte dakle!

Jastreb se šteje k največjim in najmočnejšim pticam, ki živé po vročih krajih sveta. Ta požeruh, ki ga imate danes pred očmi, prebiva po vsej Afriki, v Siriji in južnej Evropi, časih priletí še celó k nam. Glavo in vrat ima skoraj gol, obrastena sta le s kratkim, zeló redkim, ščetinastim mahom, ki se na spodnjem vratu podaljša, v nekak pernat ovratnik (krezljec). Kljun ima debel in močan, ter je na koncu kljukasto zakrivljen. Na nogah ima po štiri močne prste, s topimi in le malo zakrivljenimi kremplji.

Po noči se ta velika ptica pridružuje v gorah, a okoli póldne izletí in kroži po ravninah. Iz neizmerne višave preži z bistrim očesom na vsako večjo mrhovino in ko jo ugleda, spušti se skoraj naopično nanjo ter jo žré z neizrečno samogoltnostjo. Navadno se okoli jedne mrhovine zbere po več jastrebov, ki se med žretjem neprestano koljejo in bijó. Ni je tako smradljive mrhe in nesnage, da bi je jastreb ne požrl. Njegova požrešnost je tolika, da na jedenkrat pogoltno po 1 do 2 Kilograma mesá ter se tako nažré, da se potlej ne more več vzdigniti od tal; pri tej priložnosti ga je lahko ujeti. Po vročih krajih sveta je ta ptica zeló potrebna in koristna. V južnih krajih Evrope, posebno pa v Aziji in Afriki crknetine nihče ne zakopava. Kjer koli kaka žival pogine tam jo gospodar pusti ležati. V velikej vročini bi to hitro začelo gnjiti, smradovi bi okužili zrak in mnogo kužnih bolezni bi nastalo. Zatorej so jastrebi v takih krajih človeku največji dobrotniki, oni čistijo ulice, dvorišča in mesnice, ter vsako mrtvo truplo hitro spravijo v kraj. Zato ga pa po takih krajih pusté v miru in nihče mu ne storí nič žalega. Naš učeni gosp. profesor Fr. Erjavec pripoveduje v knjigi „Živali v podobah“, da so 1775. leta na Šmárinej gori na Kranjskem ubili beloglavega jastreba, a 1835. l. so v Dolu pod Ljubljano jednega jastreba živega vjeli in ga poslali na Dunaj. Jastreb je tako velika ptica, da je po 110 centimetrov dolg, a z razpetimi perotnicami meri celó po dva metra.

Lastovka.

Kdo je ne pozna ljubeznjive ptičice, ki jo povsod radi imajo, povsod željno pričakujejo in veselo pozdravljajo kot staro hišno prijateljico! To je domača lastovka, drobna tičica dolžih perot. Kljunček ima kratek in plôsk, na konci malo zavít. Trebušek ima bel, zeló šibki nogi in širok vilicam podoben rep. Ker nij ustvarjena za hojo, zato pa skoraj ves dan šviga po zraku sem ter tjà in si loví mrčesov v hrano. S pomladi pride prva nazaj a jeseni gre zadnja od nas, navadno o sv. Miheli. Gnezdo si nareja najrajše pod hlevno, skednjéno ali hišno streho, tudi po vežah, v stajah, kuhinjah in celó v dimnikih. Na cesti ali ob kakem potoku pobira s kljunčkom blato in

je nese tjà, kjer si misli zidati gnezdo. S krepeljci se držeč in z repom podprta polaga s kljunčkom grudico na grudico ter je še celó oslini, da se bolje sprimejo. Da je gnezdice trdnjše, vplete med blatne drobce tudi kako bilko, dlako ali pero. Meseca maja iznese samica po 4 do 6 belih ali rujavo pikčastih jajčic, katera izvali v 12 dnéh, ako je lepo in ugodno vreme. Lastovke so izvrstne letavke, prijazne oznanovalke vesele pomladi in povsod priljubljene ptice. Kadar se v poletnih vročih dneh napravlja k hudemu vremenu, letajo plahoma po zraku in glasno čvrčé. Ker lastovke ne delajo nobene kvare, temveč preganjajo le škodljive mrčese, bila bi največja predrznost, ako bi je lovili, in ostro kazen zasluži tisti, kdor te nedolžne ptice preganja, jim gnezda razdira ali jih še celó pobija.

Razne stvari.

Drobtine.

* (Letošnja zima) je bila na Ruskem tako huda, da so po javnih trgih in dvoriščih ognji goreli, ob katerih so se ljudje gregli. V Petrogradu je kazal toplomer skoro zmirom 30 do 35 stopinj mraza. Rusje pravijo, da užé 123 let ne pomnijo take zime.

(Otroci, pazite si zdravja!) V pomladi je užé mnogo otrok pomrlo, a to največ zaradi tega, ker so se pre-malo oblekli in se hitro prehladili, ali pa, ker so se na mokro zemljo sedli ali legli, kar je zeló nevarno človeškemu zdravju. Zatorej pazite si zdravja!

Kratkočasnica.

* Oče karajo svojega malopridnega sina Jurčeta zaradi nepokornosti

in grde obnaše. Hudobni Jurče se očetu le posmehuje. Oče to vidéč, vzdihnjejo in rekó: „o jaz nesrečnež, da imam tacega sina; jaz se pač nijsem smel svojemu očetu posmehovati, kadar me so svarili!“ — „Kaj,“ reče Jurče, „ali ste tudi vi imeli očeta?“ — „No, to se zna, da sem ga imel, in še mnogo boljšega nego ti,“ rečejo oče v naglici.

Otrokom v zabavo.

Brrr! Marček začne šteti in reče „1;“ Luke reče „2“, Marček „3“, Luke „4“, i. t. d. A pogodila sta se tako, da nobeden izmed njiju ne reče 7, kadar koli pride število 7 na vrsto treba je, da se reče „brrr!“ Takisto tudi pri številih 14, 21, 28 in pri vseh drugih številih, ki so množine od števila 7; pa tudi pri številih 17, 27, 37, in pri vseh številih, ki imajo v pisanji število 7 v sebi, reče se namesto dotičnega števila brrr! Kdor se zmoti, plača kazen. — Otroci poskusite tudi vi to igro, a pazite se, da ne plačate kazni!

Saljiva naloga.

(Priobči Svojm. Šegula.)

Primož inoviti kmet zapusti trem prijateljem sod najboljšega vina. Ko si hočejo prijatelji vino razdeliti, najdejo v kleti tudi 21 steklenic stare slivovice. A samo 7 steklenic je bilo polnih, 7 jih je bilo na pol polnih in 7 praznih.

Kaj pravite, kako so si ti trije prijatelji razdelili slivovico, da je vsak dobil jednako dosti slivovice, pa tudi jednako število steklenic, brez da bi bilo treba prelivati slivovico?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rebus.

(Priobči Bobič Šmiklavški.)

Mali 5r $\frac{100pi}{mizo}$, $\frac{sega}{\frac{1}{2}ico}$ po 0 torbo, da se 1či z učenci.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Uganke.

- 1) Štiri nogé imam, pa ne morem k vam; kdor pa hoče jésti, k meni mora sésti. Kaj je to?
- 2) Belo je, sir nij; repato je, miš nij; sol liže, koza nij. Kaj je to?
- 3) Slišiš ga, a ne vidiš ga. Kdo je to?
- 4) Iz polja v hlev, iz hleva v mlin, iz mlina v peč. Kaj je to?
- 5) Na ognjišču sedi, pa kuhar nij; prede, pa predica nij. Kdo je to?
- 6) Ka je po zimi belo, a po leti rudače?
- 7) Kaj imaš na glavi, kadar v šolo prideš?

(Odgonetke uganek v prihodnjem listu.)

Rešitev zabavne naloge v 2. „Vrtčevem“ listu.

V r e c
t
r e c
v c

Prav so jo rešili: Gg. Tone Brezovnik, učitelj v Vojniku; Ant. Žnidaršič v Premu; M. Rant, učitelj v Šturiji; J. Sajé, nadučitelj

v Št. Jerneji; Fr. Jerič, črevljar v Podgorji Mih. Bregar, trg. pom. v Zagorji; Svojmir Šegula, dij. v Ptuj; Anton Graf, dij. v Gorici; Ernest Brinšek, dijak v Šmarji pri Jelševci; Ivan Zavodnik, dijak v Rudolfovem; Viktor Česnik, dijak v Ljubljani; Ljud. Pollak, dijak v Kranji; France Šusteršič v Ljubljani; brata Škofič v Ljubljani; Fr. Ertl in Fr. Rešek, učenca pri sv. Janžu na Dravskem polju; Adolf Ferline, učenec v Ljubljani; Jož. Loj. Jož. Kolb in Jož. Oblak, učenci v Mokronogu; Fr. Kočevar, Matija Osvald, Franjo Pogorelec in Anton Godeša, učenci II. razreda v Planini; Pavšar Fr., Vrisk J., Skaza K., Gajšek V., Kupnik Fr., Prevorsek M., Cokan M., Samec Fr., učenci II. razreda v Vojniku. — J. Praprotnikova, N. Miklavčičeva, Fr. Rekar in J. Škofič, učenske VI. razreda v Ljubljani; Jovana Več, učenka v Ljubljani; Cenka Vagner, Mici Pižmaht in Nani Penca, učenke v Mokronogu; Antonija Šravec, učenka v Planini.

 Prošnja. Vse óne óč. gospode, ki so denašnje „Vrtčevó“ število dobili, a naročnine nam še nijso poslali, prosimo najuljudnejše, da bi to hitro storili, ker 4. števila ne bodemo nikomar poslali, kdor nij naročnine plačal. „Uredništvo.“

 Od lanjskega leta (1876) imamo še nekaj „Vrtčevih“ iztiskov, pri katerih nam samo prvo število manjka. Če bi morda kdo rad imel ostalih 11 brojev, radi mu je damo vse skupaj za 60 kr. Posamezna števila dajemo po 8 kr. — Naj se tedaj podviza, komur kako število manjka od lanjskega leta, ker mu zdaj še lahko ustrezemo. „Uredništvo.“

LISTNICA. Gosp. Fr. K. uč. v Kapelah: Poslali nam ste 30 kr. preveč; namreč poprej jedenkrat 1 gld. 60 kr. in protečenim mesec zopet 1 gld. 30 kr. Kaj naj storimo z odvišnimi krajerjari? Ali hočete, da Vam pošljemo 1 iztisek gledaliških iger? — M. Z. v K.: Kar je dobrega zrna pride časoma užé na vrsto, kar nij dobrega pride v — koč. Nikakor pa ne moremo v posebnih listih svoje sodbe naznanjati, ker nemamo časa niti toliko novcev, da bi vsacemu za vasko drobtinico, ki nam jo pošlje, morali pismeno naznanjati, kako in kaj bode z rokopisom. — R. S. v V.: Pride na vrsto; hvala! — M. B. v Z.: „Pomladanjska pesen“ je preveč pomankljiva, zatorej ne moremo v natis z njo! —

 Denšnjemu listu je priložena muzikalna priloga.

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Tiskala Klein in Kovač (Eger) v Ljubljani.